

Képek a kolozsvári sport kezdeteiről

Napjainkban milliók keresik fel a sportpályákat, százmilliók pedig feszült figyelemmel kísérik a tévé képernyője előtt, a rádió mellett, és beszélnek meg egymás között a nagy sporteseményeket. A sport életünk elengedhetetlen tartozékává, valóban tömegmozgalommá vált. De ha sportolók vagy sportrajongók beszélgetnek, gyakran ráterelődik a szó az elmúlt évtizedek nemes versenyeire is. Különösen a régebbi generáció emlékezetében és a sportsajtó hasábjain merül fel a régmúlt egy-egy kiemelkedő mérkőzése vagy versenye, a sport sokezeréves története azonban már nagyrészt homályba vész. Az ókori görög ifjak olimpiai babérokoszorúért folytatott vetélkedésétől és a római arénák gladiátorainak véres küzdelmétől a középkor párvíadalain és lovagi játékain, nemesurak és kisasszonyok sétalovaglásain és hajtvadászatain, a céhek tagjainak harci gyakorlatain, a városi polgárság egyesületekbe szervezkedő sportmozgalmán, a munkás-sportolás heroikus korszakán át az óriási tömegeket és országok százait megmozgató modern olimpiákig és világ bajnokságokig hosszú és küzdelmes út vezetett, melyben minden kontinensnek, országnak és népnek megvan a maga helye és hagyománya.

Országunk jelentős sportmúltra tekint vissza. Bukarest, Ploiești, Iași, Temesvár, Arad, Nagyvárad és a többi centrum mellett Kolozsvárnak is szép sporthagyományai vannak. A középkori Kolozsvár zárt belső rendje és polgárainak puritán életformája nem kedvezett a test kultuszának, és a sporttevékenység jórészt csak zsoldosok és polgárok fegyvergyakorlatára, előkelők tekezésére és vadászatára és ágrólszakadt „kintornászok” mutatványaira korlátozódott. Az iskolákban viszont, főleg Comenius hatására, a XVII. században már kezdték felismerni a sport nagy szerepét a tanulók „recreatio”-jában. A Szamos-menti metropolisban a XVIII. század végén, úgy látszik, népszerűvé vált a fürdőzés is, különösen a külvárosok lakói és az ifjúság soraiban, de még jó ideig szélesebb érdeklődésre csak az idegen „sebesfutók”, cirkuszosok akrobatái, bűvészek és „erőművészek” mutatványai számíthattak.

Az 1848—49-es polgári demokratikus forradalmat megelőző reformkor volt az, amely végül Kolozsvár sportéletének szervezett keretét és népszerűségét biztosította. Ha ennek a kapitalizálódó reformer-nemesség olyan sokoldalú sportoló személyiségei vetették is meg alapját, mint Wesselényi Miklós és Kendeffy Ádám, mellettük ott volt már a polgári demokrácia erdélyi úttörője, Bölöni Farkas Sándor, az élete java részét Kolozsváron töltő Újfalvi Sándor, a szenvedélyes vadász és az egyszerű olasz vívómesterből vagyonos polgárrá emelkedett Caietano Biasini. A Torna-vívoda megalapítása 1832-ben főleg a vívást és lövészetet tette népszerűvé a városi társadalom szélesebb rétegeiben, de biztatást adott a torna, úszás, korcsolyázás, birkózás sportágainak is.

A legnépszerűbb sport még jó ideig a vívás maradt Kolozsváron, de 1857-ben már megrendezték az első lóversenyt, s azon birtokosokon kívül egyszerű hóstáti gazdák is részt vettek. A sportlövészek és atléták rövidesen egyesületbe tömörültek. 1874-ben és 1875-ben a sportbarátság szép jelenetei játszódtak le a bukaresti és kolozsvári lövészek kölcsönös látogatásai és versenyei során.

A század második felében mind jobban teret hódított az iskolai sportmozgalom. Lelkes sportmesterek segítettek a testedzésben az ifjakat, földrajz-, történelem- és természetrajztanárok vezetésével megindultak a helyi és országos kirándulások. Az iskolai testgyakorlás fontosságát ismerte fel a nagyszombeni Telegraful Román egyik szervezője, aki 1853-ban Ifjúságunk a köziskolákban című cikksorozatban népszerűsítette e gondolatot.

A város sportjának fejlődésében kedvező fordulatot jelentett a Kolozsvári Atlétikai Club megalakulása 1883-ban, mely rövidesen több száz sportolót gyűjtött maga köré, akik az atlétika, turisztika, vívás, torna, birkózás, ökölvívás sportágazataiban működtek. 1885. május 17-én a Club megtartotta „első nyilvános viadalát” s azután rendszeresen tartott versenyeket nemcsak helybeli, hanem más városok sportolóinak részvételével. Az egyesület 1889-től a várostól a Sétatéren „gyakorló- és versenyterét nyert”. A kolozsvári atléták ekkoriban különösen a távgyaloglást kedvelték, melynek során nagy tömeg jelenlétében Apahidáig és vissza, Szamosújvárig, Enyedig és Marosvásárhelyig szervezett ünnepélyes versenyek győztesei nyerték el a lelkes „hölgyek díját” és más díjakat, de a „nagyok” nemegyszer még ezeknél nagyobb távolságokra is eimerészkedtek. A Club keretében harmonikus egyetértésben, egymással vállelve sportoltak a város együttélő nemzetiségű ifjai. Köztük szerzett dicsőséget Borbély György, a többszörös bajnok, aki egyebek között 1889 nyarán Tordáról elindulva Párizson és Velencén át 4271 kilométeres körutat tett kerékpáron, visszatérve kiindulópontjára, valamint a távgyaloglásban és ökölvívásban díjat nyert, román származású Alexandru Bohetel és az ökölvívó-sport kolozsvári meghonosítója, a német eredetű Baintner Hugó.

Az iskolákra is kiterjedő, társadalmilag egyre szélesedő sportmozgalom hírei mind gyakrabban szerepelnek a lapok hasábjain, sportlapok mellett külön könyvek jelennek meg a testkultúra népszerűsítésére. 90 évvel ezelőtt, 1876-ban Sport címen megindult Kolozsvár első sportlapja, majd 1885-ben jelent meg Boksz címen egy, a maga nemében világviszonylatban is előjáró sport „élcslap”.

A korabeli sajtó hasábjain vegyesérzelmű cikkek mellett képek, tollrajzok és karikatúrák láttak napvilágot a sportvilág köréből. Így például a Kolozsvár szomszédságában lévő Szamosújváron megjelenő Amicul Familiei különösen a 80-as évektől kezdve felkarolta a sporttárgyú képek közlését, melyek híven tükrözik a sport körül kialakult hangulatot. Másrészt gyakran beszámolt a lap arról, hogy koncerttel egybekötött báljaikon hogyan mutatták be népi-történelmi táncukat a kolozsvári román egyetemi hallgatók.

A század utolsó évtizedében megjelent a „kincses város” utcáin a kerékpár őse, a velocipéd, magyarul: „vasparipa”. A kolozsvári kerékpárosok 1894-ben felépült pályájukon már versenyt rendeztek.

Tért hódítottak lassanként a téli sportok is. Széles körben elterjedt és szervezett formát öltött a korcsolyázás; majd a múlt század utolsó évtizedében több kolozsvári sportoló is felcsatolta lábára a „hóézipőt”, a sílécet. Ezzel megkezdődött egy új sportág, a „lábszánkózás”, a sísporthoz diadalútja a városban, mely kimozdította kályha-melletti kényelmükből a természetjárás apostolait immár télen is.

A századforduló idején a sport már országos, nemzeti és nemzetközi szinten jelentkezett. A nagyjelentőségű román kulturális egyesület, az Astra Diaconoviciu-szerkesztette lexikona a sportot külön címszó alatt tárgyalja és az „erő, bátorság és ügyesség” próbájának nevezi. Később az egyesület felismerve a sport nagy nevelőerejét 1913-ban az iskolai szekción belül külön sport-álosztály szervezését határozta el, sőt kezdeményezte az Astra helyi szekciói között országos „olimpiai játékok” megrendezését. Így a nagyszombeni Şoimii elnevezésű román torna és sportegyesület mellett más városokban, így bizonyára Kolozsvárt is megindult az Astra keretében sport-álosztályok szervezése. A különböző nagyobb központokban a lekicsinylő mellőzések után kezdett rangot kapni és a közönség szívéhez nőni a sportoló ifjak nemes vetélkedés és ebben a tekintetben Kolozsvár haladó hagyományokra támaszkodik.

Kolozsvár sportjának múltja még megíratlan. Soraink csak sejtetik, hogy milyen nehéz volt az út a város sportjának első állandó otthonától, a Torna-vívódától a mai Kolozsvár 30 000 férőhelyes Sporttelepéig és a testkultúra számos kiemelkedő versenypályájának megszületéséig. Bevezetőül a múlt kezde-

teinek csak egy-két mozzanatára mutattunk rá. A születő sportmozgalom a modern olimpiai játékok kezdetét jelző 1896. évig terjedő korszak, a szerény kezdetek idejéből valók azok a válogatott képek is, melyeket egykorú források alapján az alábbiakban közlünk. (A szövegeket a mai helyesírásnak megfelelően, a nyelvi jellegzetességek megőrzésével tesszük közzé.)

Egy XVIII. századi rendelet a kolozsvári fürdőzésről

A jó erkölcsnek, amelynek feltartására a polgári ügyelésnek főbb képpen ügykezni kelletik, szemlátomást való veszedelmével, tulajdon magam kéntelenítettem tapasztalni, hogy nemcsak az éretlen ifjúság, hanem még megélemedett személyek is, félre tévén minden szemérmességet, midőn nyári üdöben a város mellett lefolyó Szamos árkában feredezni a víz mellett alá s fel járkáló személyek között anyaszült meztelen a vízben felemelkedni, de még szerte-széjjel is sétálni is nem szégyellik, s ezáltal az okosabb részét ugyan a publikumnak undorodásra készítetik, de az ártatlanabb kivált leány és asszonyi nép részét az erkölcsnek könnyen eshető megvesztegetésére serkentik, amelynek már példái is lehetnek, de vagynak is. Jól-lehet pedig az illetén illetlenségeknek eltávoztatására a mingyárt hathatós parancsolatok nem volnának is, kit-kit, de kivált az előljárókat a magok emberségire, s hivatala kötelezne, a mindennapi példák mutatták mindazonáltal, hogy a tiszték, kiknek hittett köteleességekben jár az illendőségnek, és a jó rendnek fenntartása, az efféle cselekedeteknek pedig megzabolozása, és akik lelki képpen is az illetén cselekedetekből származandó következtésekről számolni tartoznak, ezen tárgyra vagy éppen szemmi vagy felettébb kevés figyelemességgel viseltek, az honnan az is vészi eredetét, hogy az újparasztoknak gyermekei minden rendelkezések mellett is, mind e máj napig merős meszittelenen azoknak szülői pedig illetlen magok felfedezésekkel a városon szerte-széjjel minden fenyíték nélkül kóborolnak.

Hogy azért legalább jövődre nézve ezen részben a jó rend fenntartassék, s az illetén példák által szokásban jött félelem, és tartózkodás nélkült való szemtelenség megzaboláztassék, és az erkölcstelenségre vezető alkalmatosság eltávoztassék, az urat azon rendelkezéseknek, melyek ezen tárgyban kibocsáttottak, szorgalmatos megtartására olyan hozzáadással kívántam emlékeztetni, egyszersmind pedig, az azokra való fő vigyázatot az úrnak, és az úr alatt kirendelt több tisztviselőknek, az úr által azoknak és lelkekre avégett akarom kötni, hogy azon rendelkezések következtésül minden üdö haladék nélkült olyan hathatós rendelkezéseket tegyen, hogy ha kik az arra rendelendő vigyázatok vagy utca kapitányai által minden ruha nélkült a feljebb leírt mód szerént feredezni és járkálni találtotnak, valamint szintén az a féle gyermekeknek szülői is, érdemlett büntetés alá vonattassanak és ezen rendelkezés mind most, mind pedig minden esztendőben, amidőn a feredésnek üdeje előjön, és azon közben is minden embernek tudtára adassék.

Hogy pedig a tanuló ifjúság is az ilyen cselekedetekben megzaboláztassék, az iránt az oskolák előljáróival is egyetértvén, általak is, az ifjúságot az illendő szemérmességek fenntartására ösztönözni végtére pedig az újparasztok gyermekeinek a városban és hóstátokban való meztelen járások valamint szintén az asszonyoknak is a botránkoztatást vagy unalmat ingerlő bétakarózatlanul való kóborlást kemény fenyíték alatt megtiltani, és teljességgel meg nem engedni el ne mulassa; különben ha mi fogyatkozást fogok ezen részben tapasztalni, kéntelen leszek az illetén illetlenségekért legelőször az urat, azután pedig azokat, kiknek köteleességekben járt eziránt vigyázattal lenni, nevezetesen a tizedeseket és utcakapitányokat terhes számadás alá húzni, amínthogy bizonyosan el sem is mulatom. Qui de reliquo maneo Dvestrae.

Claudiopoli Die 31-a July 799.

ad officie paratissimus
Geo. Bánffy mp.

(Pataki József: Egy XVIII. századi rendelet a kolozsvári fürdőzésről. Erdélyi Múzeum, 1943. 487—488.)

A Viadal-intézetnek alap rendszabásai

1. A részvényekből egy állandó választottság nevezetik, mely egy rendes, és egy másod előlülőnek vezetése alatt, az idővel változható körülállások, és előfordulható esetekhez, az intézetnek alapfeltételeivel megegyezőleg, újabb rendszabásokat s javításokat határozhat.

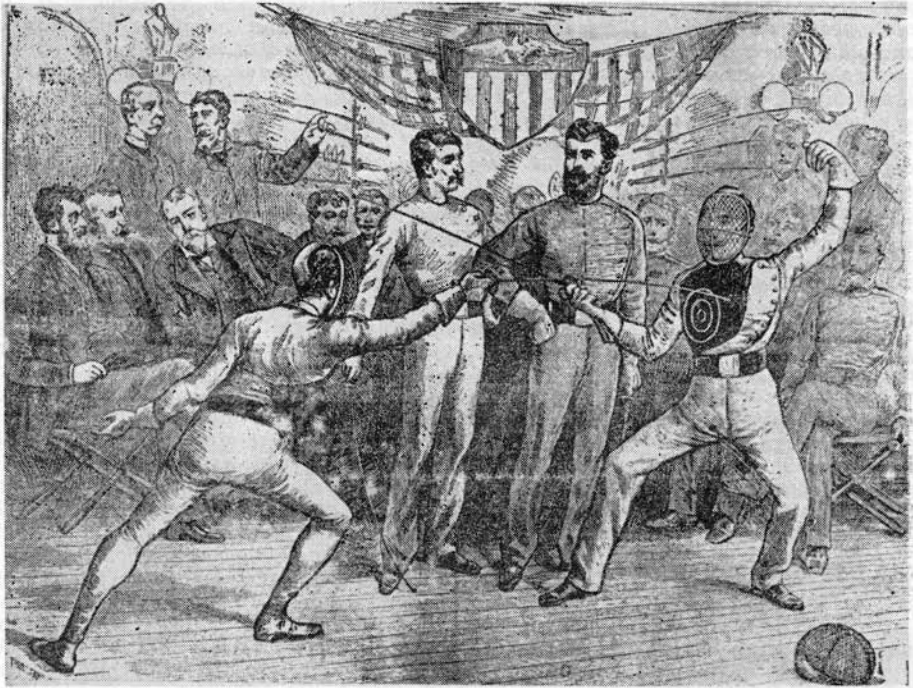
2. Az intézetet illető irományok egy arra készitendő tárban a viadal-terembe fognak tartatni.

3. A békjövendő kamatokat a választottság által nevezendő személy szedi bé, aki arról számolni, és felelni tartozik. A leteendő tőkepénznek szinte a választottság viseli gondját.

4. A viadal-termet a választottság fogja bérelni.

5. Az intézet tanítójának, aki köteles lészen minden kedden, csötörtökön és szombaton, télen délutáni 2—4 óráig, nyáron április elejétől kezdve reggeli hattól 8 óráig, kivéven az ünnepeket, a tanítással foglalatoskodni, a viadal-teremnek tisztaságára, és rendére felvigyázni, a részvényesek, vagy másoknak a viadal terem ékességére szolgáló adományokra gondot viselni, esztendei fizetése 480 fl. p. p.

Egy másod tanítónak pedig, aki szinte azon megjegyzett időben a főtánítónak rendelése szerént szorgalmatosan fog tanítani, esztendei fizetése 140 forint p. p.

Vivó-iskola (Amicul Familiei, 1885)

6. A teremben tartandó viadalmulatságok alkalmával, vagy máskor is a vendégek, és részvényesek által elhasználandó vivó eszközök, és tekintve kárpótlás fejébe a viadal-mesternek esztendőnként 100 pengő forint adatik.

7. Ezen költségeken felül maradandó jövedelem a választottság által a viadal-teremnek illendő ékességire s nevezetesebb javítására, de főképen a tőkepénznek szaporítására fordittatik.

8. A tanítványoknak száma mostanig telhető költségekhez mérsékelve hatvanra határozottatik...

11. Aki nem szorgalmatos, minek elítélése a viadal-mesternek jelentése után az előlülökhöz tartozik, a tanítványoknak számából kitöröltetik.

12. Három esztendőnél tovább a tanítványok számába senki sem maradhat, de azután is, mint vendég — gyakorlás, és gyakoroltatás végett a viadal-terembe, — a mesternek terhe nélkül szabadon járhat.

13. Aki a tanítványok közül magát alacson pajzánságra adná, éjszakai nyugtalanságokba, verekedésekbe, s más közös helyeken elkövetendő illetlenségekbe részt venne, annak az előlülök által ki kell töröltetnie.

14. A mester hónaponként tartozik az előlülöknek — a tanítványok előmeneteléről, szorgalmáról, és más előfordulható körülállásokról jelentést tenni.

(Az 1833-ból származó nyomtatvány eredetije Románia Szocialista Köztársaság Akadémiája Kolozsvári Történeti Levéltárában. Wesselényi cs. zsidói lt. Vegyes iratok j. cs.)

A korcsolyázás divatja 1848 telén

Kolozsvár, 1848. január 11.

Jó téli idők járnak, a csákyázás mindennap gyakoroltatik, minap egy vén külvárosi ember is kiment egy szánkóval a csákyázó térre, és vén nejét megszánkázta ottan. Philemon és Baunciszt juttatták eszembe. Kevés város dicsekedhetik hasonló szép és nagy csákyázó hellyel, minője most Kolozsvárnak van, de csak történetesen az, a vízáradásnak következtében formálódott, mely úgy lehet, nem fog minden évben megtörténni. A hely azonban mélyen fekszik, úgyhogy hihetőleg más teleken is megújulhat a tréfa, mit a következő évek fognak megmutatni. Ezidén történt e helynek felfedezése, mely jó messze, a Cukorgyáron túl esik. Gyalog nagy séta oda, Brassai tanár azonban naponta ki szokott sétálni oda. A szekerezők a Palazzo Nerweg mellett haladnak el, úgyhogy az elhagyott hely is azáltal élénkké lett, mert a déli órákban sokan szekereznek oda, még hölgyeink közül is. Ha ma nem, holnap, kimegyek megint oda spectatornak, magam csákyázni nem tudván. Sok jó csákyázóink vannak és a legjobbakat még nem láttam, úgymint: a szász deákot, a bakatisztet és Bethlen Gergelyt, ki a legjobbnak tartatik, de beteg most

(Gyulai Lajos naplója, 45. k. 308—310. Eredetije a Kolozsvári Egyetemi Könyvtár kéziratárában.)

Az első nagy lóverseny Kolozsvárt

Kolozsvár, 1857. július 30.

Az erdélyi uraságok kieszközölték a cs. k. Ófelségitől az engedelmet arra, hogy jelen évtől kezdve itten Kolozsvárt is — mint más országokban szokásban van — minden esztendőben egyszer az uraságok tervezete szerint nagy lóverseny tartassék, s állatok és művek kiállítása legyen. Melyet is mint az idén legelsőt kívántam ide feljegyezni, és annak folyamáról lehetőképpen egy kis rövid leírást is tenni. Ugymint:

I. A lóversenyről

A futó hely (Rennbahn) volt az úgynevezett Város-tójánál, a réten Szamosfalva felé, szokás szerint színes veres zászlókkal és fejér fajegyekkel szépen kitűzve, egy angol mérföldnyire és különbféle ülőhelyek is voltak készítve.

A fő kormányzó (Gubernator) herceg Schwarzenberg Szebenből több generálisokkal s más főtisztekkel együtt a sok mágnás-uraságok mindenfelől egybegyűlve — még Magyarországról is — voltanak jelen és a temérdek sok nép hintőkban, ko-

csikon, szekereken és lóháton annak szemlélésére. Mely is délután 5 órakor kezdődött és estvéli 8 óráig tarttatott meg.

Az 1-ső nagy futásban 500 darab aranyprémiumot nyerte el a gróf Nemes-Ábi (Ábrahám) *Lionesse* nevű 4 éves kancája.

A 2-dik futásban, csak ostor díj mellett az uraságok futottak. Nyertes volt egy Schleinitz nevű bárónak *Camara* nevezetű lova; de hogy ki ült rajta, nem tudhattam meg, mert a báró csak úgy csatlakozott volt a többi uraságokhoz.

A 3-dik nagy futásban a 3000 darab arany prémiumot nyerte el egy Tisza László magyarországi gazdag földesúrnak *Arabella* nevű 9 éves kancája.

A 4-dik parasztok futásában nyerte az első 70 pengő forintot egy *Stanilaus Zsigmond* nevű hóstáti ember, mert itten csak hárman futottak s nem többen, ki-ki a maga lován.

(Wass Pál naplója, IX. k. 762—4. Eredetije a Kolozsvári Egyetem Könyvtár kéziratárában.)

Bukaresti és kolozsvári céllövészek sportbarátsága

A MAGYAR POLGÁR MAGÁNTÁVIRATA. A kolozsvári lövészeket a bukaresti lövészünnepen a legkiválóbb barátság és előzékenységgel fogadják mindenütt... A szombati díszmenet fényesen sikerült; a lövöldénél a kolozsvári lövészeket Alexandru Florescu üdvözölte, utána dr. Fialla tartott szép beszédet... Lövészeink közül dr. Haller és Molnár Sándor 100 centrummal díjakat nyertek. Bukarestiek barátsága kimeríthetetlen.

(Magyar Polgár, 1874. szeptember 29.)

HÍRHARANG. A társaság 25-én reggel érkezett Ploiești-re, s innét pár órai pihenés után vasúton folytatta útját Bukarest felé. A ploiești-i indóháznál a kolozsvári lövészegylet tagjait a bukaresti lövészegylet küldötte Simion úr fogadta, a Bukaresthez legközelebb eső állomáson pedig a lövészegylet elnöke, Dr. Fialla úr jött a kolozsváriak elé. A bukaresti indóháznál az odaváló egyesület tagjai üdvözölték a magyar lövészeket, a Grand Hotel de Boulevard kapujánál pedig a rendezőbizottság fogadta. A legelőzékenyebb figyelem minden irányban, s így a kolozsvári lövészegyletnek ide érkezett tagjai a legérdekesebb napok elé néznek. A Grand Hotelben 12 órakor társas reggeli, melynél a kolozsváriak a rendező bizottság vendégei lesznek.

(Magyar Polgár, 1874. október 1.)

HÍRHARANG. A három napig tartott díszlövészet tegnap befejeztetvén, este kiosztatták a jutalomdíjak... Bukaresti lövészhözvendégeink a ma esti vonattal utaznak el Kolozsvárról. Ittlétük alatt mindenütt a legelőzékenyebb figyelemmel fogadtattak, s mindenütt a legkedvesebb benyomást tették megnyerő modorukkal. E pár nap alatt annyi jó barátot szereztek maguknak Kolozsvárt, hogy számát sem tudnák adni. Amennyire örömünkre szolgált, hogy jelenlétükkel emelték lövészünnepünk díszét, annyira fájlaljuk, hogy csak ily rövid ideig mulathattak körülben. Fogadják legszívesebb búcsúüdvözlésünket!

(Magyar Polgár, 1875. július 1.)

Román népi táncbemutató Kolozsvárt

„... Mindjárt a koncert végeztével kezdődött a tánc. Felemelő volt látni annyi törekény fiatal, amint felsorakoztak az Ardeleanára készülődve, melyet olyan szépen járnak a románok. Sokan a kecses asszonyok és kisasszonyok közül festői román népviseletben voltak öltözve... Csaknem 60 pár járta az Ardeleanát és a Romanát.

A szünetben a közönséget 13 legény lepte meg, amint fülükre húzott kucsmával... román tüzővel, büszke tekintettel és Mihály indulójának hangjai mellett a terem közepéig nyomultak. Ott aztán felsorakozva és a közönség tapsától kísérve eljárták a román történelmi táncot, a Călușierul és a Bătută. A derek Chițul vataf és 12 társa nagyon tüzesen táncolt.“

(Amicul Familiei. 1887. 5. 71.)

Hirdetés kedvezményes kirándulásra 1888-ból.

Olcsó kirándulás Előpatakra és Tusnádra

Folyó hó 7-től kezdve félárú tour-retour vasúti jegyeket kezdenek árusítani a földvári állomásig. Ezáltal jelentősen megolcsul az utazás Előpatakra és Tusnádra. E fürdőhelyeknek végső vasútállomása Földvár, ahol a nap bármely szakaszában kocsik várják az utasokat, hogy elszállítsák őket az említett fürdőhelyekre vagy más közbeeső helyekre, mint amilyen például Málnás stb.

(Amicul Familiei. 1888. 13. 187—188.)

A Kolozsvári Atlétikai Club gyaloglóversenye Kolozsvár és Nagyenyed között (1888. április 22)

...Pont 2 óraker megdördültek a mozsarak. Egy pillanat alatt megtelt a Piac-tér, az ablakok, a városház erkélye. A zászlók lobogtak, a nap forrón süttött. Jött a teológiai ifjúság s a kollégium növendékei zárt sorokban; az ifjú nemzedék jó példát akart látni s tiszteletét nyilvánítani a nemes sport intelligens művelőknek. Hangos zeneszóval vonult ki a tűzoltó-egylet s így igazán érdekes kép fejlődött ki, telve élénkséggel, várakozással, sőt helyel-közzel izgalommal is. A bíróság sátra is megtelt, és vártuk az elsőnek beérkező atlétát.

3 óra, 2/4 4 már elmúlt. Egyszerre jönnek a kocsin kirándulók, nemsokára sűrű éljenzés között velocipéden Bartha Gergely, Stampa Keresztély, Dunky Ferenc, L. Benke Ferenc, Albert Károly Kolozsvárról és Chevassus Ferenc Marosvásárhelyről. Üdvözlés után sorba állottak s tudatták, hogy nemsokára itt az első atléta: Kolozsvári János! És jött is! a célpont-jelző zászló körül csoportosult bíróság előtt levő széles úton messzi feltűnt a fehér-piros sipkás, ugyanoly színű tornaingbe és harisnyába, fehér nadrágba és sárga bőrcipőbe öltözött ifjú atléta-bajnok, oly pompás magatartással, oly ruganyosan, gyors léptekkel s oly vidáman mosolygó arccal, mintha nem a 65 kilométer távol Kolozsvárról, hanem csak a város végéről indult volna. Bömbölt a mozsár, felharsant az éljen s a taps, s mind jobban s erősebben, s mint közeledett, végül a főparancsnok intésére rázendült a tűzoltók zenekara. Rajtam is, de másokon is erőt vett pár percre az ideges felindulás, midőn 3 óra 44 perckor a zászlóhoz lépett a derék bajnok ifjú, ki ez alkalommal 15-ikszere nyert s a 9-ik érmet s harmadik hölgydíjat (múlt évben a dési s a marosvásárhelyi hölgyek nagy ezüstszerlegét) vitte el. Bizony nemcsak kezét szorítottunk vele, hanem megöleltük, megcsókoltuk s vittük jól betakarva a sátorba — feketekávézni. Hát én bizony nem csodálom s nem mosolygok felette. Tessék csak egy ilyen versenyt oly küzdők ellenében megnyerni!

A bíróság s a közönség kíváncsian várta a többi versenyzőket is. 9 perc múlva, 3 óra 53 perckor jöttek Gádró Gergely és versenyen kívül: Bohățiel Sándor. 4 óra 2 perckor: Bíró Sándor, 4 óra 3 perckor: Grosz Viktor.

Mindnyájokat éljenzés, zene fogadta.

(Kolozsvári Atlétikai Club II. [1886—1888] évkönyve. 84—85. A nagyenyedi Közérdek 1888. 18. száma alapján.)

Országos kerékpáros verseny (1894. szeptember 23.)

A nagyközönség várakozása, a sportférfiak reménye teljesült, a *Kolozsvári Kerékpáros Egyesület* lázas munkája sem maradt meddő, mert az általa hazánkban elsőnek épült kerékpáros pályáján folyó évi szeptember 23-án rendezett verseny-ünnepségek a legsikerültebbek közé sorolhatók, már csak azért is, mert a közvéleményt, mely eddig a kerékpár művelőit excentrikusoknak tartotta, teljesen meghódította.

Már szombaton, 22-én egész sereg idegen kerékpáros lepte el Kolozsvárt, s alighogy az út porából kimosakodtak, megnézték a versenypályát és azon futva dícsérték annak kitűnőségét, és gratuláltak Molnár Endre építésznek, ki azt építette. Aznap este tartották ismerkedési estélyüket a Nagy Gábor helyiségben. Késő éjjelig maradt együtt a társaság, melynek során versenyre nevezettek titokzatos el-tűnéssel gyérültek.

Kora reggel már talpon volt a kerékpáros tábor. Szép őszi reggel, az égen nem látszott egy kalapnyi felhő sem s a megelőző napok riasztó szele is elállt; szóval a legkívánatosabb — biciklista szólásképp — ideális idő volt.

Dél előtt 10 órakor indultak a korzóra a tornavívótól a Magyar utca, Fötér, Monostor és Sétatér utcán át a versenypályára, hogy a pálya hivatalos felmérésénél jelen legyenek. Ennek megtörténte után kikarikáztak Kolozsmonostorra, hol víg sörözés közt töltötték el villásreggelijüket s egyúttal elhatározták, hogy du. 2 órakor együttesen vonulnak ki a versenyre.

A versenypályán hatalmas tribün állott 500 ember számára... A verseny kezdete du. 1/2 3 órára volt kitűzve, de már 2 órakor egész Kolozsvár az itt időző tornászokkal künn volt a versenypályán. A tribünöket a város intelligenciája, számos előkelő hölgy és úr foglalta el...

A verseny lefolyása a következő volt:

I. *Megnyitó verseny* (zártverseny). Táv: 2000 mtr. 6 kör. Nyitva mindazok részére, kik kerékpárdíjat még egyáltalán nem nyertek. Elsőnek ezüst-, másodiknak bronzérem.

Indultak 5-ön...

Első: Fekete Pál, idő 3 perc 40 $\frac{2}{5}$ mp. Második Huszti Mátyás, idő 4 perc 6 $\frac{1}{5}$ mp.

.....

IV. *Bajnoki verseny* (Zártverseny). 10 000 mtr. 30 kör. Nyertes bajnokjelölt lesz (melyet még kétszer megvédeni tartozik) és ezüstérmét kap, II. ezüst-, III. bronzérem. Indultak 5-ön.

Első Wiegand Rezső, idő 20 perc 9 $\frac{3}{5}$ mp. Második Dunky Ferenc, idő 21 perc 14 mp. Harmadik Huszti Mátyás, idő 21 perc 16 mp.

.....

Verseny után szép felvonulás következett, melyen Bartha Gergely az egyesület derék kapitányának vezetése alatt részt vett 50 kerékpáros.

A versenyt a Központi-szálló dísztermében fényes bankett követte, melyen a város és vidék notabilitásai jelenlétében Mannsberg Sándor br. szép beszéd kíséretében a díjakat a győzőknek ünnepélyesen kiosztotta...

A mulatság mi kívánni valót sem hagyott és pompás koszorú kötése volt a kerékpáros ünnepségnek, melynek sikere biztosítja, hogy Kolozsvár lesz az erdélyi kerékpárosok Metropolisa. „Áldást, Erőt“ hozzá!

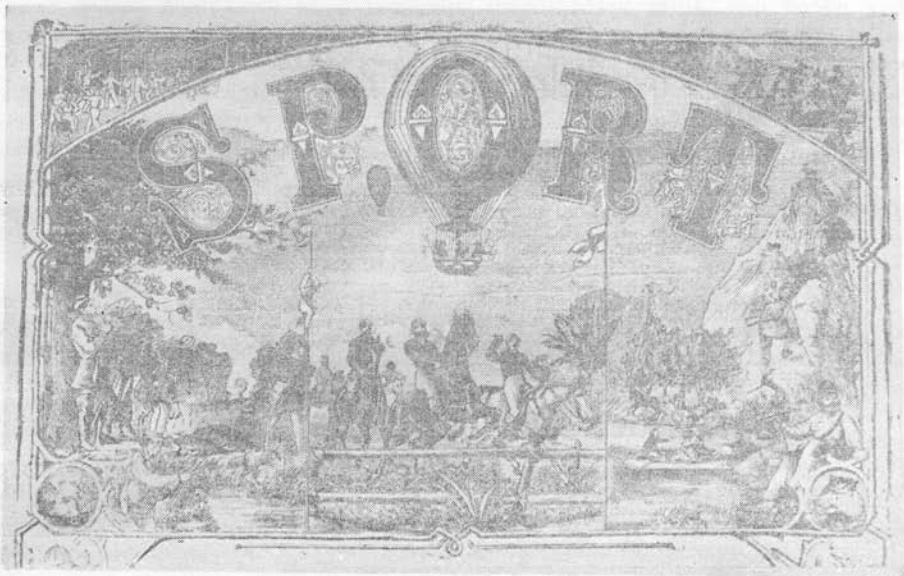
(Erdély. Turistasági, fürdőügyi és néprajzi folyóirat. 1894. 354—357.)

A sísport kezdetei Kolozsvárt (1896)

Különösnek találom, hogy a turisták a telet a meleg kályha mellett töltik el. A természet igaz, megváltozik, de a tájkép, főleg hegyi sajátossággal, nagyon megszépül. Tudom, hányan vannak, kik valamely festőszalon kiállításánál félórakon át elmerengenek a „téli tájkép“ fölött s meglehetősen művészi érzékkel, s készséggel latolgatják annak esztétikai oldalait, és kritikát mondanak vagy írnak a festőművész

ecsetére; — de még alig volt alkalmuk, vagy akaratjuk megnézni künn a természetben, minő felséges színekben ragyog az örök istenség festménye!

Képünk egy csoportban mutatja azon ifjú sereget, melyet a Kolozsvári Kereskedelmi Akadémia vállalkozó ifjúságából tavaly toboroztam, hogy megkedveltessem velük a lábszánkózást (ski), a téli turistaság kitűnő eszközét. Mondhatom három évi gyakorlat után, hogy a természet, jó levegő élvezése mellett, semmi se teszi az ifjú testet, izmokat oly rugékonnyá, semmi se ad annyi ügyességet, előrelátási erősödést és akarat-erőt, mint a lábszánkózás. Kolozsvár vidéke pedig a gyengén lejtős, kevés fával benőtt hegyoldalával kitűnő a lábszánkózás tökéletes begyakorlására, persze az idej fekete telet abnormálnak tekintve. Hetenkint 2—3 napon összejött az ifjú „Ski-Klub“... Bornyumál s Hója Nádas-menti lejtőin s vidám kedély-

Az első kolozsvári sportlap

lyel, fáradhatatlan passzióval üzte a testedző sportot. A begyakorlás után kisebb s nagyobb téli turista-járások, illetve sikamlások rendezettek, melyek teljesen meggyőztették bennem azt, hogy a lábszánkó mint téli sport, mint a turistaának pompás segítője, teljesen hasznavehető.

Kirándulásaink voltak Gyaluba, Györgyfalvára, Egeresre, Kajántóra és Tordára, mely utóbbi fárasztó utat (8 óra oda-vissza) a többi inkább hegyvidéki ifjúval, 3 alföldi növendékem is valóságos bravúrral állotta ki.

Soha semmiféle baleset nem fordult elő, leszámítva azon hahotára fakasztó bukáásokat a hónap amúgy is puha tömegére, melyek a tanulási gyakorlatoknál előfordultak. Tanítási szempontból, a tanár oly mezei s erdei tájakon vezetheti az ifjakat, melyek részleteit semmiféle szobai szemléltetés nem nyújthatja. Csodálható, hogy közoktatási minisztereink, kik az utóbbi időkben annyira lelkesültek az ifjúsági sportnevek elterjesztésében, csak a korcsolyázás gépies s egyhangú környezetű gyakorlását ajánlották.

Mily egész más a lábszánkózás!

A vidék folyton változik, újabb képek jobbra-balra, melyek csak feszültebbé teszik az ifjú figyelmét, kitaróbbá az izmok erejét s a változatosság pedig, mely a lábszánkó gyors csuszamlásával mindig új környezetet szemléltet velünk, folyton élelenségben tartja a fogékony kedélyt...

(Hangay Oktáv: Turistaság télen. Erdély, 1896. 131.)

A bevezetőt írta és a dokumentumokat közli
Csetri Elek